אית לך מימר על אותו הגוף הקדוש בשוכח. ולא טבל אחר ששימש מטתו בתמיה אלא ודאי נאנסו הוה : על תרעי דימוסין בקריצתא. על שערי המרחץ בהשכמה וראה לאותן המשכימין לשנות שהן טובלין עצמן ואמר להן מה טובלי שחרית עושין פה ילכו וישנו בלא טבילה שכבר בטלוה להתקנה : בההיא דצפרא. ולאותם הטובלין בבקר ולא בהשכמה כל כך והם שאין משכימין ללמוד כ"א טובלין בשביל ק"ש ותפילה אמר מי שיש לו מלאכה ילך ויעשה ואל יתבטל ממלאכתו בשביל הטבילה דלא צריכה : מהו להרהר. בדברי תורה בבית הכסא : כל סבר קשי דהוה לי. אם היה לי איזה דבר קשה להבין אותו שם בבית הכסא הבנתיו כאשר הייתי מהרהר בו : שהיו נעקרות. עגונות מבעליהן מפני הצינה אשר שם ולא היו בעליהן יכולין לטבול ופירשו מהן : מן העבירה. כההיא עובדא דלקמיה שבשביל שהיו שוהין לחזור אחר מקום טבילה ובתוך כך באו עוברין ושבין ונמנעו מן העבירה : שפחתו של רבי. שפחה כנענית : איני טובלת. ונדה אני : ולא כבהמה את. עם הדומה לחמור ולמה לך טבילה והשיבה לו תשובה נכחת ואם כבהמה אני לא שמעת מה שכתוב הבא על הבהמה בסקילה ואיידי דמייתי עובדא קמייתא שנמנעו מהעבירה מייתי להא שמתוך תשובתה נמנע ממנה : ומתוך שאתה אומר אסור הוא. ללמוד בלא טבילה והוא מתעצל לטבול מונע עצמו מתשמיש ובא ושונה כל צרכו בלי שום ביטול : תמן. בבבל אמרין אפי' לשמוע ד"ת מאחרים אסור בלא טבילה : בתחילה. כדאשכחן בסיני בהתחלה של קבלת התורה שלא היה שם אלא שמיעה וכתיב והיו נכונים וגו' : תני. בתוספתא שם : אסור בכולן. מפני שבא ע"י קלות ראש : ואינו שונה הגדות. משום שלבו של אדם נמשך אחריהם ומאריך ומעיין בהן : הילכות רגיליות. אותן שהוא רגיל בהן וא"צ לעיין בהם : שלא יציע את המשנה. שלא יעתיק להבין בה לפי הצעתה : שלא יזכיר אזכרות. השמות הכתובים בהם : לית רבי פשט בי עם רבי בין פירקא בליליא. כלומר ששאל אותו כמדומה לי שרבי והוא רבי יסא פושט עמי הפרק לשנות וכן אני עם רבי כשאנחנו חוזרין הפרק והכל בליל התשמיש היה ועדיין לא היה לרבי פנאי לטבול : א"ל אין. כך הוא שאיני משגיח על זה ושונה בלא טבילה וכן היה ר' חייא בר אבא נוהג שהיה פושט הפרק עם בנו באותו הלילה ששימש ובבקר הזה היה אומר מי שיש לו איזה מלאכה ילך לדרכו בלא טבילה והכל כדי לפרסם שבטלוה לטבילה זו : ונהגין תמן. כך נוהגין בבבל כהני תלת סבי לקולא : באיסמטא. כמו בסימטא. והלך באישון לילה והיה החמר המחמר אחר בהמות הולך אחריו וכשבאו על בית שיח אחד והוא בור כמו הבורות והשיחין וכו' וא"ל זה החמר הוא צריך לרחוץ ולטבול וא"ל לא תסכן נפשך בלילה לירד לתוך הבור והשיב לו הוא צריך לטהר עצמו מבעילת נדה ואשת איש שבעל ואפי' כן א"ל ר' יוסי לא תסכן נפשך עכשיו וכיון שלא קיבל דבריו א"ל ר' יוסי ירד ואל יעלה וכך היה לו : הוה אתי באילפא

תורה אור

שמות כב

שמות יט

אית לך מימר על אותו הגוף הקדוש בשוכח א"ר יעקב בר אבון כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא [א] *שלא יהו ישראל כתרנגולין הללו משמש מיטתו ועולה ויורד ואוכל ר' חנינא הוה עבר על תרעי דימוסין בקריצתא ואמר מה טובלי שחרית עושין פה ייזלון ויתנון בההיא דצפרא הוה אמר מאן דאית ליה עבידא ייזול ועבד. מהו להרהר בבית הכסא חזקיה אמר מותר ר' יסא אמר [ב] אסור א"ר זעירא כל סבר קשי דהוה לי תמן סבירתיה א"ר אלעזר בר שמעון *כל ההוא סברא קשיא דטבול יום תמן סבירתיה ר' אחא בשם תנחום ביר' חייא ביומוי ר' יהושע בן לוי ביקשו לעקור את הטבילה הזאת מפני נשי הגליל שהיו נעקרות מפני הצינה אמר להן רבי יהושע בן לוי *חבר שהוא גודר את ישראל מן העבירה אתם מבקשים לעקור אותו מהו גודר ישראל מן העבירה מעשה בשומר כרמים אחד שבא להיזקק עם אשת איש עד שהן מתקינין להן מקום איכן הן טובלין עברו העוברין והשבין ובטלה העבירה מעשה באחד שבא להיזקק עם שפחתו של רבי אמרה לו אם אין גבירתי טובלת איני טובלת א"ל ולא כבהמה את אמרה לו ולא שמעת בבא על הבהמה שהוא נסקל שנאמר ◦כל שוכב עם בהמה מות יומת א"ר חייא בר ווה כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא מפני תלמוד שאם אתה אומר לו שהוא מותר אף הוא אומר אני אלך ואעשה צרכי ובא *ושונה כל צורכו ומתוך שאתה אומר אסור הוא בא ושונה כל צורכו תמן אמרין אפי' לשמוע דברי תורה אסור א"ר יודה בר טיטם ר' אחא בשם ר' אלעזר בתחילה ◦והיו נכונים ליום השלישי אל תגשו אל אשה. *תני [ג] זבין וזבות נדות ויולדות קורין בתורה ושונין מדרש והלכות והגדות ובעל קרי אסור בכולן ר' אבא בר אחא בשם ר' שונה הלכות ואינו שונה הגדות תני בשם ר' יוסי שונה הילכות רגיליות ובלבד שלא יציע את המשנה אית דבעי מימר ובלבד שלא יזכיר אזכרות. ר' זעירא בעי קומוי ר' יסא לית ר' פשט בי עם ר' בין פירקיא בליליא א"ל אין ר' חייא בר אבא פשט עם ר' נחמיה בריה פירקיה בליליא בההיא צפרא הוה מר מה דאית ליה עבידא ייזיל ויעביד. מעשה באחד שעמד לקרות בתורה בנציבין כיון שהגיע להזכרה התחיל מגמגם בה אמר לו ר' יהודה בן בתירה פתח פיך ויאירו דבריך [ד] שאין דברי תורה מקבלין טומאה א"ר יעקב בר אחא *ונהגין תמן כר' אלעי בראשית הגז וכר' יאשיה בכלאי הכרם וכר' יהודה בן בתירא בבעלי קריין כרבי אלעי בראשית הגז דתנא ר' אלעי אומר אין ראשית הגז [ה] אלא בארץ כר' יאשיה בכלאים דתני ר' יאשיה אומר [ו] לעולם אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפלת יד כר' יהודה בן בתירה בבעלי קריין דתני ר' יהודה אומר אין דברי תורה מקבלין טומאה ר' יוסי בר חלפתא הוה אתי באיסמטא בליליא והוה חמרא מהלך בתריה על חד בית שיח א"ל ההוא גברא בעי מסחי א"ל לא תסכן נפשך א"ל מן נדה ומן אשת איש ההוא גברא בעי למיסחי אפי' כן א"ל לא תסכן בנפשך כיון דלא שמע ליה א"ל ייחות ההוא גברא ולא יסוק וכן הוות ליה ר' יוסי בן יוסי הוה אתי באילפא

מה טובלי שחרית עושין פה ייזלון ויתנון בההיא דצפרא הוה אמר מאן דאית לי' עבידא ייזול ויעביד. עפ"מ ז"ל ואבל הרדיס ז"ל מפרש מאן דאית לי' עבידא מי שעשה מעשה יטבול ובלילה הם על ביטול תורה וכן מפרש לקמן גבי רחב"א הוי פשיט עם ר"נ בריה :
אר"א

עין משפט נר מצוה

מג
[א] מיי' פ"ה מהל' דעות ה"ד ופ"ד מהל' תפלה ה"ד סמ"ג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' כה ס"ב

מד
[ב] מיי' פ"ג מהק"ש ה"ד סמ"ג עשין יח טוש"ע שם סי' פה ס"ב

מה
[ג] מיי' פ"ד שם ה"ח סמ"ג שם טוש"ע או"ח סי' פח ס"א

מו
[ד] כ"מ בסימן ס"ב

מז
[ה] מיי' פ"י מה' בכורים סמ"ג שם קמג טוש"ע יו"ד סי' שלג ס"א

מח
[ו] מיי' פ"י מה' כלאים סמ"ג לאוין רפ טוש"ע שם סי' רצו ס"א

מסורת הש"ס

ברכות כב:

זבחים קב.

כ"י הגי' דבר

בד"י נ"ב נ"ל ואינו שונה:

ברכות כב. תוספתא פ"ב

ברכות שם חולין קלו ופ"ב

מראה הפנים

כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא שלא יהו ישראל כתרנגולין . ולקמן אמר כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא מפני התלמוד וכו' וזהו כדאמר בבבלי פרקין שלא יהו ת"ח מצוין אצל נשותיהן כתרנגולין ונראה דמתאן למד הרמב"ם ז"ל לומר דשתי תקנות הוו כמ"ש בפ"ד מהלכות תפלה בהלכה ד' שעזרא תיקן שלא יקרא בעל קרי בלבד בדברי תורה עד שיטבול וב"ד שעמדו אח"כ התקינו אף לתפלה שלא יתפלל בעל קרי בלבד עד שיטבול וכתב הכ"מ על זה תמיה לי מלתא וכו' אלא שאיני יודע היכן מצינו גזרה זו דב"ד שאחריהם עכ"ל והרי מצינו זה כאן דהא דקאמר מפני התלמוד תקנת עזרא היא כדקאמר התם והא דקאמר שלא יהו ישראל כתרנגולין הללו והיינו לכל ישראל מפני התפלה א"כ ש"מ שתקנה שנייה היא מב"ד שאחריהם :

כל הסוא סברא קשיא דטבול יום תמן סבירתיה . הכי אמר ר"א בר' שמעון ג"כ בבבלי זבחים דף ק"ב ע"ב אמר רב הכי דיקא מר"א בר' שמעון גם רבא בבית הכסא דגהה בא טבול יום ואמר וכו' והיכי עביד הכי והא אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ובית הכסא לנכנסו שהכי . והב"י הבא לזה בסי' פ"ה בשם ה"ר מנוח ז"ל ודע דמ"ם הב"י בסי' ס"ב בענין אם יוצא י"ח בהרהור בק"ש וז"ל כתוב בא"ח לפי דעת הירושלמי

פירוש מבעל ספר חרדים

דבר אחר כגון זכור או בהמה דהלוס דלא שכיח הוא לא גזר עלה עזרא : בשוכח. בתמיה והלא שכחה קרוב לפשיעה הוא דלא נתן לב לקיים דברי חכמים ועסק בתורה בלי טבילה ערב יו"כ אלא ע"כ חלום רחה ליל כפור דאונס הוא ואין עליו אשם : אמר ר' יעקב וכו'. מילתא כאנפי נפשה היא : כל עצמן לא התקינו וכו'. כלומר לא משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא וכו'. ולא פליג אמ"ד דאפי' קרי דחלום דודאי עיקר התקנה משום קרי דהשמים אלא דלא פלוג בין קרי לקרי : משמש מטתו ועולה ויורד ואוכל. אתרנגול קאי ולקמן אסר לבעל קרי לאכול עד שיטבול : בקריצתא. קודם עמוד השחר והיו התלמידים על שערי המרחץ ממתינין עד יפתחו ויטבלו : ייזלון ויתנון. ילכו וישנו הלכות כדלקמן שלא נאסר אלא בהגדות א"נ בגואלות אזכרות לכך הוכיחן שלא יתבטלו מלמוד עד יפתחו המרחץ ובבקר תזר ואמר מי שעשה מעשה יטבול כדי ללמוד הגדה ולהתפלל ולקרות שמע דאית בהו אזכרות ולקמן היה מקום מימרא זו ונכתבה כאן בטעות : עובדא. תשמיש כדתנן בפרקין דלעיל חתן פטור מקריאת שמע לילה הראשון אם לא עשה מעשה : ייזיל ויעביד. ילך ויטבול ואמר יעביד ל' נופל על הלשון שהתחיל : הטבילה. הזאת של בעל קרי : נשי גליל וכו'. שגם הנשים חייבות בטבילה אחר תשמיש וגם אם פולטות את"כ כדלקמן : פשט עם ר' בון פרקים בלילה. אין כבודך שונה פרקים בהשכמה בכל לילה עם ר' בון רבו ואע"פ שפעמים אתה או כוא שמש מטתו : אמר ליה אין . והשיב ר' ייסא כי כן האמת : בההיא צפרא . כ'יותו בקר שקודם לכן בהשכמה שנו הפרק היה אומר מי שעשה מעשה בזו הלילה ילך ויטבול לכי או אתה : א"ר יעקב בר אחא ונהגין תמן וכו' . תמן בבבלי וכדאיתא בפרקין בבבלי נהוג עלמא כתלתא סבי : ר' יוסי בן חלפתא וכו'. היה בא בדרך בלילה ויהודי חמר בא אחריו הגיע לבית שיח והיא כמו מערה עמוקה מלאה מים ואמר החמר שרוצה לטבול מקריו אמר ליה ר' יוסי לא יסכן עצמו דבלילה לא יוכל לראות ויטבע או שמא מרוב עומקה היה סכנה אפי' ביום השיב החמר שחוב גדול לטבול שבא אותה לילה על אשת איש והיא נדה אמר ליה ר' יוסי אפי' הכי לא תסכן עצמך **דכתיב ונשמרתם** מאוד לנפשותיכם ולא

שנויי נוסחאות (פו"ח) **זעירא** בד"ו **זעורא** וכן לקמן. (פוי"ב) **חבר** בד"ו **דבר**. (פוי"ט) **אומר אני** בד"ו **אומר אף אני**. (פוכ"א) **טיטם** בד"ו **טיטס**. (פוכ"ב) **והיו נכונים ליום השלישי** (שמות י"ט, י"א). **אל תגשו אל אשה** שם פסוק ט"ו. (פוכ"ח) **ויעביד** בד"ו **עביד**. (פול"ה) **אלעי** בד"ו **אלעאי** (וכן לקמן). (פול"ט) **אתי באיסמטה** בכי"ר **מהלך באיסרטה**.

חדושי רד"א

אמר ר"ז וכו'. נ"ב וצ"ע הלא גמ' ערוכה היא בבבלי מגילה דף כ"ח ע"א שאלו תלמידיו את ר"ז במה הארכת ימים וכו' ולא הרהרתי במבואות המטונפות, וי"ל גברא אגברא קא רמית הכא ר' זעירא והתם ר' זירא. אמנם לדעתי ר"ז דת"י הוא ר"ז הנזכר בתלמוד בבלי . ודוגמא לזה מצינו

עמודי ירושלים

ובלבד שלא יזכיר אזכרות. וכ"ה בבבלי (דף כ"ב) ומזה יש ללמוד למה שנחלקו הט"ז והמ"א דהט"ז בא"ח סי' תרכ"א ס"ל דמותר להגות השם כשלומד בתלמוד והמ"א בסי' רס"ו ס"ל דאסור ומהבבלי והירושלמי משמע דמותר. שוב ראיתי בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' פ"א) שכ"כ והביא

טוב ירושלים

מהו להרהר בבהכ"ם כו' אר"ז כל סבר כו', מוכח דס"ל לר"ז דמותר להרהר גם לרצונו בבהכ"ם וא"כ פליג ע"ד ר"י בבבלי כ"ד ב', דבכ"מ מותר להרהר חוץ מבהכ"ם, ועי' שם תענית כ' ב' מגילה כ"ח ב', דר"ז א' שלא הרהר במבואות המטונפות, ומוכח מזה דהגירסא הנכונה שם היא דרב אדא ב"א א"ל ולא ר"ז, אך י"ל דדוקא במהלך הוא דס"ל הכא דמותר להרהר לא בעומד ועי' בבלי כאן כ"ד ב', ובחי' הרשב"א מגילה שם ובהגהות ארי לתענית שם:

מפני נשי הגליל שהיו נעקרות מפני הצנה. פי' הפ"מ שבעליהן לא היו יכולים לטבול ופירשו מהן ועי' בבלי יבמות ל"ד ב', דאפילו עשרה שנים כשדעתו עליהן אינן נעקרות והרי בימות החמה ודאי דהיו טובלים בגליל, אבל במכת"ם אסתמיסתיה מסנה דלקמן

ה"ו דנדה שפלטה ש"ז צריכה טבילה משום תפלה וא"כ היו טובלות בגליל משום פליטת ש"ז ונעקרות מפני הצינה כפשוטו. ואולי רוב הטבילות גרם להן או י"ל דבטבילות מצוה בעלה מתממה עי' בבלי שבת קכ"ט א', מש"כ טבילה זו :

א"ל ולא כבהמה את א"ל ולא שמעת בבא עה"ב שהוא נסקל. בנ"ז הוא עובר על לאו דלא יהיה קדש וממשע דל"ה אמתא דבי רבי הנזכרת לשבח בבבלי מגילה פ"ב ומ"כ לא ידעה מזה ולפיכך הוצרכה לדחותו משום טבילה:

א"ל יחות כו' ולא יסוק וכן ה"ל. נראה דמצד הדין בא לו כן אם אמת הדבר דהא בועל א"א בחנק ומסרב בבמ"ק דין ד"מ נ"ב ונטבע בנהר כמתחייב חנק: